„RADOMER-KIELCER LEBEN" 50 (190) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" יאָהרגאַנג פיערטער 25 גראָשען פּרייז

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

היינט 10 זייטע.

אָרגאַן

פון „ראַדאָמער-קעלצער לעבען"

Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.
ul. Sienkiewicza 61.

אַנאָנסען פּרייז!

איין מילימעטער שורה: פאַר'ן טעקסט 20 גר.
„ „ „ אין „ 40 „
„ „ „ נאָכ'ן „ 18 „
די ערשטע און לעצטע זייט אנטהאַלטען 8 שפּאַלטען
אין טעקסט 4 „

ראַדאָם פרייטאָג ו' טבת תרפ"ח ◆◆ פאַר'ן אינהאַלט פון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך ◆◆ 30-go grudnia 1927 r.

צו די תנאים פון אינזער ליבע טאָכטער און שוועסטער
עלקע מיט ה' **מ. ז. קאָטלאַר**
ווינשען מיר זיי פיעל גליק און א ליכטיגע צוקונפט.
עלטערן, ברודער און שוועסטער
פ ו ק ס.

די בעסטע גליקווינשען מיין חבר **מ. ק אָ ט ל י אַ ר**
און מיין פריינד **אברהם פוקס** צו דער פערלאָבונג
פון זייערע ליבע קינדער **מאַניעק** און **עלקע.**
די עלטערן ווינשען מיר פיעל נחת און פרייד און דעם פּאָר
לעבען פּאָרל א גליקליכע און פרעהליכע צוקונפט
חיים קאַרמאַן עם פרוי.

א הערצליכן מזל טוב פאר אונזערע ליבע פריינד **אברהם פוקס**
און **מרדכי קאָטליאר** מיט זייערע ליבע פרויען, צו דער
פערלאָבונג פון זייערע ליבע קינדער **עלקע פוקס** מיט דעם
סימפּאַטישען **מאוריצי קאָטליאר.** די עלטערן פיעל נחת
און די קינדער א גליקליכע צוקונפט.
בנימין האַכמאַן עם פרוי
אברהם פרוסניצקי עם פרוי.

א הערצליכן מז"ט מיין חבר מ. **קאָטלאַר** און מיין פריינד
אברהם פיקס צו די תנאים פון זייערע זוהן און טאָכטער
מ אַ נ י ע ק און ע ל ק ע
די עלטערן גרויס נחת און דעם יונגען פּאָרל עוויגעס גליק
וואונשט
ש. איידעלבוים עם פרוי.

מיין פריינד און חבר **מ. קאָטליאר**
צו די תנאים פון אייער ליבען זוהן
מאַניעק מיט פרל' **עלקע פוקס**
א הערצליכען מזל-טוב,
חתן כלה א גליקליכע צוקונפט.
יעקב ד..נגארט עם פרוי.

א הערצליכען מז"ט דעם אינטימען פריינד און חבר
מ. קאָטליאר און זיין פרוי צו דער פערלאָבונג
פון זייער זוהן **מאוריצי** מיט פרל' **עלקי פוקס**
מיר ווינשען זיי פיעל נחת און זייער צוקונפט זאָל
בעגלייט ווערן פון א אייביג-לויכטענדן גליק-שיקזאל.
פאַמיליע **י. י. מאַגנישעווסקי.**

די חברים און פריינד מ. **קאָטליאר** און **אברהם פוקס**
צו דער פערלאָבונג פון זייערע געליבטע קינדער
מ אַ נ י ע ק און ע ל ק ע
וואונשען מיר נחת, גליק און צופרידענהייט
פאר די עלטערן און פאר'ן יונגען פּאָרל.
שלמה ראָזענבערג עם פאַמיליע.

Rodzinie **Kotlar** z intencji zaręczyn
Ich syna **MAURYCEGO**
z p. **E. FUKSÓWNĄ**
najserdeczniejsze życzenia składają
Blattowie.

Sz. Państwu KOTLAR z intencji zaręczyn
syna Ich p. **Mońka** z p. **E. Fuksówną**
składają serdeczne życzenia
Dora i Felicja.

מיר גראַטולירען מיט די הערליכסטע גליקוואונשען
אונזער חבר און פריינד, דעם וו. פאָרזיצענדער פון
שטאָדט-ראַט, **מ. קאָטליאר** צו דער פערלאָבונג
פון זיין זוהן **מאוריצי** מיט פרל' **עלקע פוקס**
יוד. האַנדווערקער-קלוב
אין ראַדאָם.

א הערצליכען מז"ט און די הערציגסטע ברכות ווינשען
מיר אונזער טייער אויסגעצייכנטען פריינד
ר' **מרדכי קאָטליאר** מיט זיין פרוי
צו די תנאים פון זייער ליבען זוהן
מ אַ נ י ע ק מיט פרל' **פ ו ק ס**
זאָלען זיי פיעל נחת דערלעבען פון אלע זייערע קינדער און
די חתן כלה ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט.
איסר ליפשיץ עם פאַמיליע.

אונזערע פריינד **אברהם פוקס** און זיין פרוי
צו די תנאים פון זייער ליבע טאָכטער **עלקע**
מיט ה' **מאוריצי קאָטליאר** ווינשען מיר די
עלטערן פיעל נחת און דעם פערלאָבטען פּאָרל
א גליקליכע צוקונפט.
פישעל פרידמאַן עם פרוי און קינדער.

אינזערע פריינד **אברהם פוקס** און פרוי
צו דער פערלאָבונג פון זייער טאָכטער
עלקע מיט ה' **מאַניעק קאָטליאר**
וואונשט גליק, נחת און צופרידענהייט.
דוד בער טאַנדעטניק
עם פרוי און קינדער.

Z intencji zaręczyn p. ELI FUKSÓWNY z p.
MAURYCYM KOTLAREM życzą szczęśliwej
przyszłości i wiecznej harmonji dusz.
Personel Firmy
Adolf Fuksman — z — **Rodziną**
i **Władysław Akerman.**

אונזער שוואָגער **אברהם ליפא דען**
צו דער האָכצייט פון זיין זוהן
ירמיהו מיט פרל' **יהודית דאַנציגער**
וואונשען מיר איהם א הארציגען מזל-טוב, פיעל
נחת און דעם יונגען פּאָרל א גליקליך צוזאַמענלעבען.
פאַמיליע בליאַטט.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע שוועסטער
און צוקונפטיגע שוועגערין **שרה'לע פירשטענבערג**
מיט ה' **זעליג סאָבעלמאַן** ווינשען מיר
א גליק און פרייד זאָל זיין זייערע בעגלייטער
איטע און **לייזער.**

ZYGMUND SOBELMAN
SALA FÜRSTENBERG
ZARĘCZENI.
w Grudniu 1927 r.

Z intencji zaręczyn naszego kolegi
Z. SOBELMANA
z p. **SALĄ FÜRSTENBERŻANKĄ**
serdeczne życzenia składają koledzy:
Geniek Kupferberg
Heniek Kirszenbaum

אונזער פריינדין **לאה'קע**
און **אברהם מעלעכיאַר**
וואונשען מיר מז"ט צו די תנאים
פון אייער ליבען זוהן **ח י י ם**
מיט פרל. **סאַליע ראָזענבוים**
מיר וואונשען אייך אלע א גליקליך צוזאַמענ-
לעבען אין ניו-יאָרק-ברוקלין.
פאַמיליע ליפשיץ.

מז"ט ווינש איך מיינע עלטערן אין
ניו-יאָרק צו דער פערלאָבונג פון
אייער ליבען זוהן **חיים**
מיט פרל. **סאַליע ראָזענבוים**
איהר זאָלט פיעל נחת דערלעבען און
דעם יונגען פּאָרל א גליקליכע צוקונפט.
שוועסטער **ניכע מעלעכיאַר.**

אונזערע בעסטע פריינד
יוסף טענענבוים און פרוי
און **דוד בעלזשיצקי** און פרוי
צו דער תנאים פון אייערע ליבע קינדער
קיילה טענענבוים מיט ה' **משה בעלזשיצקי**
ווינשען מיר אייך מזל-טוב, און זאָל דער
שטערן פון גליק בעלויכטען דעם יונגען פּאָרל.
יוסף ראָזענבלאַט און פאַמיליע.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פריינדין
און קוזינקע **קיילה טענענבוים**
מיטן ליבען פריינד און קוזין
משה בעלזשיצקי
ווינשען מיר אייך גליק, צופרידענהייט
און א בליענדע צוקונפט.
דוד, זכרי', שמעלקע ראָזענבלאַט.

און וואס האט די גמינע אויפגעטוהן?

אין די לעצטע חדשים ערב דער פערענדיגונג פון דער קאדענץ פון דער היינטיגער גמינע שטעלט זיך א פראגע, א פשוט'ע, א איינפאכע, אויף וועלכער ס'וואָלט זעהר ווינשענסווערטה געווען צו הערען א ענטפער פון די ה"ה, וואָס זייער ממשלה אויף לובלינער 9 ציהט זיך שוין בערך 4 יאָהר.

די פראגע, וואָס מיר ווילען דאָ שטעלען טראָגט דעם טיטול־קאָפּ פונ'ם איצט־אויפגעשריבענעם ארטיקעל: און וואָס האָט די גמינע אויפגעטוהן?

אדרבא זאָלען די ה"ה פון קהל־שטיבעל אויפווייזען, וועלכע הבטחות זיי האָבען מקיים געווען און וואָס זיי האָבען בכלל געלייסטעט לטובת דער אלגעמיינער יודישער בעפעלקערונג אין ראדאָם.

מיר די פשוט'ע בירגער פון שטאָדט, די פראָסטע חי וקימ'ס מיר די וועהלער און דערצו אויך די עטאט־צאָהלער'ס האָבען אונזער מיסיע אויסגעפיהרט כהלכה. מיר האָבען געטראָגען דעם לאסט, וואָס מ'האָט אויף אונז ארויפגעלעגט. מיר האָבען דאָס אונזעריגע געטוהן. די עטאט סקלאַדקעס, די עטאט־שטייער האָבען די בעשטייערטע, ווי עס זאָל נישט זיין, געצאָהלט, צי איינער האָט יאָ געקענט דערטראָגען דעם אויסגעמאָסטענעם שטייער צי נישט — די שטאָדט האָט דעם אויף איהר ארויפגעלעגטען חוב ערפילט. וואָס דאגעגען האָט די גמינע פון איהר זייט אויפגעטוהן? אויף וועלכע ערווערבונגען און אויפטהועכצען קאָנען די ה"ה, וואָס האָבען אָנגעפיהרט מיט'ן קהל'שען אפאראט, אָנווייזען ערב דעם געזעגנען זיך מיט זייערע היינטיגע מאנדאטען?

מיר ווילען אין יעצטיגען מאָמענט אויסנוצען די געלעגענהייט און דערמאנען די רועי הצאן, די שטאָדט־מנהיגים אָן די פייערדיגע הבטחות, וואָס זיי האָבען פראָקלאַמירט און בעוואָרפען די וועהלער אויף מיטינגען, אויף די מאסען־פערזאמלונגען, ווי אויך אויסגעקלעפּט מיט זיי די מוירען אין אַלע ווענד פון שטאָדט ערב די וואהלען צו דער קהלה. דעמאָלט האָבען דאָך אונזערע היינטיגע ראשי הקהלה מרעיש עולמות געווען, אז זיי וועלען שאפען יודישע פאָלקס־שולען פאַר די קינדער פון די אונבעמעגליכע קלאסען; בעזייטיגען דאָס פראָפעסיאָנעלע גאסען־שנאָרעריי און אויף דעם אָרט בעשאפען א אינסטיטוציע, וואָס זאָל אָט די אָרימעלייט בעזאָרגען כדי דער יודישער כבוד זאָל עפענטליך נישט בעליידיגט ווערען אויף די גאסען אין די אויגען פון אונזערע שכנים. מ'האָט דאָך אויך פיעל גערעדט וועגען פראָדוקטיוויזירען די יודישע מאסען; צו שטיצען מיט די ברייטסטע מעגליכקייטען דעם רואינירטען יודישען האנדעל'ס־קלאַס און האַנדווערקערטום. וכ"ו וכ"ו. אדרבה צי איז איינע פון די אַלע דערמאָנטע הבטחות ווי געהעריג רעאליזירט און פערווירקליכט געוואָרען?

אודאי געדענקען מיר אייך, אז צווישען דעם גרויסען און ברייטען פראָגראַם, האָבען אונזערע היינטיגע מנהיגים אויך פערצייכענט אלס הויפּטפונקט די רבנית פראגע, צו וועלכען זיי זענען איבערהויפּט געקומען מיט דער גאַנצער ענערגיע און אונטערנעהמונג'ס־קראַפט. יאָ. מיר געדענקען עס, אבער וואָס האָבען זיי אויפגעטוהן אַפילו אויף אָט דעם געביט? ווי פיעל געלד האָט דער דאָזיגער קאַמף פערשלונגען און דער עיקר וואָסערע פרוכטען האָט דאָס געלד געבראַכט?

אַלץ שטעהט אויף א טויטען פּינקט, אָבער געלד האָט די שטאָדט געגעבען און וואָס האָט מען דער שטאָדט פאַר דעם געלד געגעבען? האָט דאָך די גמינע פאַר דער צייט איינקאסירט הינדערטער טויזענדטער זלאָטעס, סומעס קאָלאָסאלע, פאַר וועלכע מ'האָט דאָך געקענט עפּיס שאפען און טוהן און וואָס איז אין דער ווירקליכקייט דערגרייכט און אויפגעטוהן געוואָרען?

אין דער דאָזיגער קאַדענץ עפּאָכע פון אונזערע שטאָדטישע פערזאָרגער'ס זענען געווען שרעקליכע קריטישע יאָהרען, ממש ביטערע, קאטאַסטראָפאַלע צייטען פאַר'ן יידישען סוחר, בעל־מלאכה און ארבייטער; צייטען אַזעלכע, וואָס האָבען פאָלשטענדיג אונטערגעבראָכען יעדען יסוד און די גאַנצע עקזיסטענץ פונ'ם רוב פון דער יודישער בעפעלקערונג, וואָס איז בוכשטעבליך געבליבען אָהן א ביסען ברויט; צייטען אַזעלכע וואָס האָבען די עקאָנאָמיש־רואינירטע אין די מאַטעריעל צושמעטערטע דערפיהרט צו די גראָזאַמסטע שריט. אין דער דאָזיגער צייט פון יאוש, הילפלאָזיגקייט, פערצווייפלונג, אויסגאַנגלאָזיגקייט האָט דאָך די גמינע דיספּאָנירט מיט קאָלאָסאלע סומעס קהל'ישע געלדער און וואָס האָט זי געטוהן כדי צו לינדערען אָט די גרויסע אינבערחמנות'דיגע נויט פון די אָרטיגע יודישע מאסען? וויפיעל הילפס־אקציעס האָט זי אָרגאניזירט און וויפיעל שטיצע האָט זי געטיילט פאַר יודישע ארבייטסלאָזע?

אונזערע הויך־פּאָליטיקאַנער פון לובלינער 9 מאַכען זיך, א פּנים, כלא דע, אָדער זיי פּרובען אָנשטעלען א פרום יראת שמים פנים, וועלנדיג איינרעדען דעם „עולם־גולם“, אז זיי געהען זיך נעמען עפּיס צו טאָהן. צו דעם צוועק האָט מען לעצטענס פון דאָרט ארויסגעשיקט ספּעציעלע „ייִדר“ בריוועלעך צו די עטאט־צאָהלערס, וואו מען פערבעט יעדען איינעם אויף א געוויסע אין בעשטימטע שעה און מען האַנדעלט אונטער מיט איהם ער זאָל געבען פאַראויס, כבלומרשט בתורת הלואה, געלד, אָדער וועקסעלעך אויפ'ן חשבון פון עטאט אויף די יאָהרען 1927 - 1928, וואָס דאַרף דורכ'ן מיניסטעריום ערשט בעשטעטיגט ווערען. דערביי שטעלט מען נאָר פאַר יעדען פון די איינגעלאדענע עטאט־צאָהלערס דעם פּלאַן, וואָס מ'מיינט אַלץ אויפטוהן פאַר דעם געלד פאַר דער שטאָדט.

קנאַפּע 4 יאָהר האָט מען גאָרנישט אויפגעטוהן און אין די לעצטע פּאָר מאָנאַטען ארבייט מען אויס פּלענער און מען פערנעמט זיך צו שאַפען רעאַלעס. אָבער צו גלויבען טאַקי אָט די

הינטער די קוליסען פונ'ם אמאָליגען מאַגנאַטען־לעבען אין ראדאָם.

18. פון מלך אביון.

נאָכדעם ווי די הויז משרתים מיט סאליע האָבען דערמונטערט דעם ה' ב. אין איהם עטוואָס בערוהיגט, און סאליע האָט זיך ארומגעזעהן, אז דער סאַלאָן וואו מיט א האַלבע שעה צוריק האָט מען דאָרט געטאַנצט, געזונגען און זיך געשפּילט, איז יעצט אויסגעלעדיגט אין אַלע געסט איז נישט מעהר געבליבען ווי לעדיגע פלעשער און גלעזער מיט א באַרג מונדשטיקען פון אויסגערויכערטע פּאַפּיראָסען — אז סאליע האָט דאָס אַלץ ארומגעזעהן מיט איהר אייגען אויך ענדליך דערזעהן, אז צווישען די אנטלאָפענע געסט איז אויך איהר מאמעשי פערשוואונדען, האָט איהר א קלאַפּ געטוהן אונטער'ן האַרץ און ס'האָט איהר אָנגעהויבען שווינדלען אונטער די אויגען. סאליע האָט אין דער ערשטער רגע זיך נישט געוואָלט ציגלויבען, און א משוגע'נע האָט זי גענומען ארומשפּרייזען איבער אַלע שטובען און אין אַלע ווינקעלעך האָט זי געניששטערט מיט די אייגען און מיט די פינגער ווי מען זוכט א שטימע טוידטע זאַך — אָבער אָהן ערפאָלג. די מאמעשי איז נישטא. סאליע האָט גערעכענט נישט אַזוי ווייט גערעכנט. ווי איהר צאַפּעלדיגער געפיהל האָט איהר אונטערגעזאָגט, אז די מאמעשי שעמט זיך און פאַר בושה האָט זי זיך ערגיץ איינגעהאַלטען און זי הערט אַלץ וואָס קומט דאָ פאָר. סאליע אין ארומגעלאָפען ווי א מעדיום, ווי א פערה פנאָטיזירטע דורך איהר אייגענעם געפיהל און אנגעשטרענגט אַלע איהרע חושים צו דערגעהן דאָס אָרט, וואו די מאמעשי האָט זיך בעהאַלטען. פאַר איהרע אויגען האָט כסדר געשוועבט דאָס געשטאַלט פון דער מאמעשי. דער גאַנצער חלל אין אַלע שטובען. אין אַלע ווינקלען האָט זיך איהר פאָרגעשטעלט, אין פול מיט דער מאמעשי'ס פנים און פיגור. אט. אָט, וועט זי איהר אָנריהרען און ביידע וועלען זיך ארומנעמען און האַלזענדיג זיך צעוויינען. ביי סאליע אין די אויגען הענגען שוין לאַנגע. קייקלדיגע טראָפּענ'ס טרעהרען, זי וויל שוין וויינען, אָבער זי קאָן נישט. דאָס גאַנצע לייב שוידערט אויף איהר און זי איז אינגאַנצען פערגליווערט פאַר גרויס צער און ווייטאָג. ניין, סאליע קאָן נישט וויינען, דערווייל זעהט זי איהר מאמעשי נאָר אין דער פאָרשטעלונג, אין דער ווירקליכקייט אָבער איז זי דאָ נישטאָ, ווייזט אויס. טראַכט סאליע. אז די מאמעשי איז טאַקי פערשוואונדען מיט אַלע איבעריגע געסט.

און ביי דער דאָזיגער מחשבה וואַרפט זיך סאליע ווי מען וואָלט איהר געשניטען שטיקער פלייש. זי לויפט נאָך אַלץ ארום איבער די שטובען ווי א שמעקהינד און רעדט צו זיך האַלבמשוגע; -- ניין, ס'איז נישט מעגליך ניין. די מאמעשי איז נישט אנטלאָפען עס קאָן נישט זיין א מאַמע זאָל פער־

ה"ה. אז דער עולם איז אזוי נאאיוו און העט אקצעפטירען קארט-בליאנש זייערע הבטחות און נאך דערצו ארויסגעבען געלר למפרע פאר דעם וואס ברויך ערשט בעשטעטינט ווערען!

מיט קרעדיט צוטרוי. א פשיטא מיט פאליטישען-קרעדיט בעשענקט מען נאר די, וואס האבען געצאהלט די ערשטע וועקסלען, ס'הייסט די ערשטע וועקסעל-הבטחות. יא, אזא קרעדיט וואלטען זיך די דאזיגע ה"ה פערדינט, ווען זיי וואלטען ווירקליך אויפגעטיהן עפיס וויכטיגעס און ועאלעס פאר די עטאטאזע געלדער. וואס זענען ביז יעצט איינגעפלאסען אין גמינע-קאסע. דאן וואלט קיינער נישט געהאט דאגעגען און געקענט קרעדיטירען אפילו מיט פאליטישע בלאנקא-וועקסלען.

פאלויפיג הינקט נאך דער דאזיגער פאליטישע קרעדיט א קליין ביסעל אונטער.

און נאך א זאך האבען אונזערע וויכטיגע פאליטיקאנער פון קהל שטיבעל בעוויזען.

אויף דעם פערגאנגענעם שבת-צונאכט האט מען בחפזון, אזוי ווי אומגעריכט צונויפגערופען א דאס-זיצונג און מ'האט בעשלאסען צו העכערען דעם אבצאל פון דער שחיטה אזוי אויף עופות און אזוי צויף בהמות. דאס איז די צווייטע ירושה, וואס מ'וויל איבערלאזען די שטאדט פאר דער שוין נישט לאנג פערענדיגטער קארענץ. פערשטעהט זיך, אז פון דער צווייטער „מתנה" וועט שוין געניסען די גאנצע שטאדט. ווארום אויב מ'העכערט די שחיטה וועלען די קצבים מוזען הויבען די פרייז אויפ'ן פלייש. און יעדער יועם במילא מוזען צאהלען טייערער.

די דאזיגע קלוגע המצאה אין דער פאליטישער עקאנאמיע פון דער גמינע נעמט זיך אפשר דערפון, וואס פליישעסען ווערט ביי אונזערע דעמאקראטישע פרנסים בעטראכט אלס א לוקסוס און דעריבער זאל דער, וואס פערגינט זיך היינטיגע צייטען צו עסען א שטיקעל פלייש טאקי בעצאהלען טייערער.

אנדערש איז שווער צו פערשטעהן, דען דער בלויזער מאטיוו, וואס די שוחטים פאדערען אנ'הוספה קאן נאך וועניג בערעכטיגען דאס הויבען דעם שחיטה-אבצאהל. צו לעזען די הוספה-פראגע פון די שוחטים האט די גמינע אנדערע מיטלען. זאל זי נעמען וועניגער פראצענטער פון די שחיטה-הכנסה און דערלעגען א געוויסען פראצענט די שוחטים און נישט מאכען די הוספה על חשבון הקהל. בעזונדערס האט די גמינע נאך א צווייטע קוועלע פון וואנען צו נעמען אויף נאכצוקומען די הוספה פון די שוחטים. פיגורירען דאך שוין אין צוויי בודושעטען פאזיציעס פון שעהנע טויזענדטער זלאטעס פאר צוויי נייע וואקאנטע שוחטים. וואס זענען אפשר איינגאנצען נישט נויטיג און וועלכע זענען אגב נאך נישט אויפגענומען געווארען. קאן דאך די הוספה-פראגע געלעזט ווערען מיט דעם ראזיגען רעזערווירטען געלד. נאך וואס דאס בעשווערען די שטאדט מיט נייע אומדירעקטע שטייערען?

אייסער דער „גרויסער" לייסטונג פון דער שחיטה-העכערונג וואלט זיך פארט געוואלט הערען א ענטפער אויף דער אויבענגעשטעלטער פראגע:

און וואס האט די גמינע נאך אויפגעטהן?

ב. צווייג.

●●●●●●●●●

Bank Powszechny
w RADOMIU, Lubelska 27.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז אונזער באנק בעקימט פרישע קאפיטאלען און מיר זענען דעריבער אימשטאנד צו ערטיילען הלוואות און אויסצופיהרען פערשידענע דיסקאנטעס, ווי אויך ארויסצוגעבען צוואנסען אויף אינקאסע-וועקסלען.

ס'ווערען אויך אויסגעפיהרט אלעארט פראכטען אפעראציעס.

אונזער באנק נעמט אן וקלאדען אויף די בעסטע בעדינגונגען.

דער ראט און פערוואלטונג פון דער באנק, אין וועלכע ס'געהען אריין די אנגעזעהענסטע אינדוסטריעלער און די פאפולערסטע מענשען פון אונזער שטאדט ווי די ה"ה: ש. ג. לעווין, מ. צמח, ב. סאביניעצקי, י. א. פיעקארסקי, ד"ר קעלערהארם, אדוו. שטיללער, אנשער, מייזעלס, פזשאסניצקי געבען די געהעריגע גאראנטיע, אז אלע אונז אנפערטרויטע אפעראציעס ווערען אויף דעם בעסטען, רעיעלסטען און סאלידסטען אופן ערלעדיגט.

לאזען איהרע איינענע קינדער, וועלכע זי ליבט מיט איהר הארץ און נשמה. אזוי ליבט זי נישט דעם טאטישי, דאס קאן זיין, דאס פערשטעה איך, דאס קאן איך שוין בעגרייפען. יא, איך בין שוין רייף און צו מיין גרויס אומגליק האב איך אין דעם פערשאלטענעם הויז צו פריה מיך אויסגעלערענט וואס הייסט אינעלכעס פאמיליען-לעבען, דאס בעהאלטענע אין אינטימע פאמיליען-לעבען. יא, יא, סאליע ב. א מיידעל פון א יאהר 20 הייסט שוין באלד פון פאמיליען - צוזאמענלעבען ווי א פרוי וואס האט שוין דערוואקסענע קינדער. אלץ, אלץ די מלחמה, די פערשאלטענע אייראפעאישע קריעג. —

ביי די דאזיגע געדאנקען רייסט זיך סאליע ביי די האר פון קאפ. זי ווערט וואס א מאהל איפגערעגטער. פון אלע הער אין שיהנע לאקען קנאדערט זי צענויף איין קנויל און פליקט עס פון קאפ ארויס. דאס פערשאפט איהר גרויסע יסורים, אבער זי שפירט נישט. זי לויפט נאך אלץ ארום איבער אלע קעמערלעך אין שפייכלער'ס און איבער'ן גאנצען וועג רעדט צו זיך: — וואלט דען ניט בעסער געווען ווען איך וואלט נאך א קליין קינד געווען? וואלט דען נישט בעסער געווען איך זאל אינגאנצען נישט געבוירען ווערען, און נישט צוזעהן מיט אייגענע אויגען דעם טיעפען אבגרונד, וואו אייגענע טאטע-מאמע זונקען און טרונקען זיך איבער'ן האלדז. פאר וואס בין איך געבוירען געווארען? פאר וואס בין איך אזוי אויפגעוואקסען און איבערהייפט פאר וואס האט מיך גאט געשאלטען מיט אזא קללה, אז איך זאל האבען אזא אפענעם פערשטאנד און אזעלכע קלוגע אויגען און אלץ זעהן און פערשטעהן! יא, איך בין פאר דער צייט רייף געווארען. דאס לעבען דאס האט מיך פאר דער צייט אלט געמאכט, יא, אלץ צוליעב דער פערשאלטענער מלחמה. אויך אויף דער מלחמה געהען יונגע זעלנערלעך, וואס קאנען נאך רעכט די ביקסלעך נישט האלטען. מען לערענט זיי דאס אויס איינס צוויי און זיי געהען אויפ'ן פראנט. אויך די יונגע סאליע ב. שטעהט יעצט אויף א ברייט-צופלאקערטען פראנט פון א שרעקליכע פאמיליע-דראמע, וואו די צוויי קעמפפענדע לאגער'ס זענען נישט קיין אנדערע ווי טאטע-מאמע, יעדער פון זיי האט זיך בעוואפענט מיט שרעקליך פערסמ'ט געוועהר, דעם טאטען בעגלייט איז זיין קאמפף א טייוועלשע פרויען-שלאנג, עפיס א אלטע מכשפה, א געוויסע פרוי ג. דער מאמישי פיהרט ביי דער האנד א מיליטער-מאן מיט א שווערד ביי דער זייט, א גאנצע מלחמה געהט דא פאר ביי אונז אין הויז. איינער שיסט צום צווייטען און פריהער פאר אלעם פאלען די קוילען אויף אומשולדיגע ענטוואפענטע קרבנות, אויף אונז אומשולדיגע קינדער, די קוילען טרעפען אין אונזערע קינדערישע הערצער און רייסען איבער אונזערע יונגע לעבען. —

אזוי טראכטענדיג און רעדענדיג צו זיך האט סאליע אהן נישט צו וויסען. וואו זי געהט און וואס טהוט, געעפענט די טהיר פון יענעם זייטיגען צימער, וואו פרוי ג. איז געווען די גאנצע צייט אויסבעהאלטען. גלייך אין ערשטען אויגענבליק האט סאליע ערוואכט פון איהר טיעפע פערצווייפעלטע געדאנקען. זי האט קוים בעוויזען צו בעמערקען דאס בלויזע געזיכט פון דער פרוי ג. און זי איז אבגעשפרינגען מיט א הילכיגען קוויטש, ווי זי וואלט אומגערעכט דערזעהן פאר זיך א בייזע ווילדע חיה פון א ווייטען מדבר. סאליע האט אהין א געשריי אריין געטוהן: ארויס פון דאנען די אלטע מכשפה! — און איהר קול האט דורשיג אבגעקלינגען אין גאנצען הויז. מיט'ן דאזיגען געוואלד איז סאליע אריינגעלאפען אין דעם צימער, וואו איהר פאטער ה' ב. איז נאך געזעסען אין דעם ווייכען פלושענעם פאטעל מיט א געזונקענעם קאפ. סאליע האט זיך ארובגעלאזט אויף דער

גענוג *)

ס'דערגעהן צו אונז גאנצע, האלבע און אָפּגעריסענע ידיעות וועגען די פערשידענע בלאָקען, וועלכע שאפען זיך צו די איצטיגע סיים-וואהלען אין וואַרשא. ביז איצט זענען אונז שוין בעקאנט פיער אזעלכע בירגערליכע בלאָקען: דער מינדערהייט-בלאָק; יודיש-נאציאָנאַלער בלאָק, גאליציאַנער ציוניסטישער בלאָק און דער סוחר'ישער בלאָק.

דעם מענשען, וואָס שטעהט א ביסעל ווייטער פון דער פארטיי מחלוקת אין וואַרשא, קען זיך אויסדאַכטען אז מיר פראָווינצער מענשען מיט פראָווינצער השגות, מיר דער בירגערליכער קלאַס וועמען די פראָפעסיאָנעלע פאָליטיקער האָבען געקרוינט מיט'ן צונאָמען „עולם-גולם", דאַרפען זיין די שטומע עדות פון דער דאָזיגער קארק-ברעכערישער אזארד-שפּיעל, מיר דאַרפען רוהיג אָבוואַרטען אויס'ן אויסגאַנג פון דעם דאָזיגען שפּיעל, קומען צום פאַרטיגען און אָבגעבען די שטימע פאַר דער ליסטע, וואָס כלית ברירה, שטעהענדיג פאַר א געשעהענעם פאקט, וועט זי זיין דעם וועהלער אָמנאָהנסטען, כאָטש ער וועט זיין זיכער, אז די שטימע געהט אינגאַנצען לאיבוד.

אָבער מיר דוכט זיך, אז די מיינונג פון דעם אידישען וועהלער אין פוילען איז א גאַנץ אַנדערע. און ווער ווייסט, אויב נאָך נישט צו די איצטיגע סיים-וואָהלען וועט קומען די דאָזיגע אומבאַדינגטע רעוואָלוציע קעגען די אָנטרייבערס פון דער אידישער פאָליטיק אין פוילען, וועלכע האלטען פעסט די לייצעס אין די הענד און ווילען פאַר יעדען פרייז די לייצעס דערהאַלטען און רעדענדיג אין נאָמען פון די מאסען אויספיהרען כלערליי פערזענליכע און פאַרטייאישע חשבונות.

ס'איז שוין די העכסטע צייט, אַז דער בירגערליכער אידישער וועהלער זאָל זיך אויסדרעהען מיט'ן פנים צו זיינע פערוואָרגערס און אויפ'ן קול אויסשרייען:

גענוג!..

גענוג צו שלאָגען פאַרטיי-קאַפּיטאל אויף אונזער חשבון! גענוג אויסצופיהרען פערזענליכע חשבונות אויפ'ן חשבון פון אידישען וועהלער. דער פשוטער יודישער וועהלער, איז וועלכער פערטרונקען אין א ים פון צרות, איז דאָך גענוג בעוואוסטזיניג צו וויסען, אַז אלע אייערע בלאָקען און בלאָקעלעך זענען פאַר איהם נישט קיין טובות, נאָר רעות. פאר'ן אידישען וועהלער איז אלענפאלס קלאָר, אז 4 אָדער 5 אידישע ליסטעס צו די סיים-וואָהלען זענען פאַר איהם א כוידט-קלאַפּ, ווייל ביי אַזא צושטאַנד איז די מינימאַלסטע אידישע פערטרעטונג אין סיים אונטער א גרויסען פראַגע-צייכען.

מיר זענען זיכער, אז די אידישע אחדות צו די סיים-וואהלען, ווי מ'זאָל עס נישט רופען, צי אידישער נאציאָנאלער — אָדער מינדערהייט-בלאָק, קומט נישט צושטאַנד, נישט צוליעב וועלכע ס'איז פּראָגראַמען און לאָזונגען, וועלכע זענען בבחינת „יהרג ואל יעבור".. פאר אונז איז קלאָר, אַז דער בלאָק קומט נישט צושטאַנד צוליעב די פּערזאָנען, וועלכע מאַכען דעם בלאָק.

און דאָ מוז קומען צום וואָרט דער אידישער וועהלער און הויך אויסשרייען: אויב גרינבוים, קירשבוים, רייך און ווישליצקי קענען דעם בלאָק נישט שאַפען, טאָ זאָגט עס אָפען און זאָלען קומען אַנדערע מענשען פאַרטייאיש מילדערע און זאָלען זיי איהם יאָ שאַפען! זייט נישט בגוואַלד אונזערע בעלי-טובות מיט אייערע בעזונדערע בלאָקען. דער אידישער וועהלער זאָגט אייך גלייך און אָפען: אויב איהר קענט אונז נישט טוהן קיין טובות טאָ לכל הפחות קיין רעות טהוט אונז נישט. זאָלען קומען פרישע מענשען און מיר זענען זיכער, אַז דער בלאָק וועט געשאַפען ווערען.

בינם פארבשטיין

*) אויפ'ן יסוד פון פרייער דיסקוסיע.

געבריוכט נאָר „פּאָטאָקאָל"
וועלכער איז אויף דער ווירטשאַפטליך שפּייז פּראָדוקטען אויסשטעלונג אין קאַטאָוויץ (27 9|10—18|9)
בעשאָנקען געוואָרען מיט א

גאָלדענעם מעדאַל
הכשר פונ'ם הרה"ג צבי חנוך הכהן שליט"א לעווין אבד"ק בענדין.

עיד און איינגענורעט איהר צעפלאָשענעם קאָפּ צווישען די קניה פון איהר פאָטער און האָט אויסגעבראָכען אין א שרעקליך געוויין. ה' ב. האָט איהר געקושט איבער'ן קאָפּ, זי געטוליעט און געגלעט, געפּרובט זי איינצושטילען, אָבער סאָליע האָט זיך נישט געלאָזט בערוהיגען. זי האָט עטוואָס אויפגעהויבען דעם קאָפּ און מיט פאַר בושה אַראָבגעהאָנגענע אויגען האָט זי אויסגעכליפּעט: — טאַטעשי, טרייב אַרויס די אַלטע מכשפה, וואָס זיצט דאָרט אין פינפטען צימער. זי מאַכט חרוב אונזער הויז. אַלץ צוליב איהר, אַלץ צוליב איהר. —

דאָ האָט סאָליע אַרומגענומען איהר פאָטער און בערעקענדיג איהם מיט הייסע אָטהעמדיגע קושען האָט זי ווייטער גערעדט מיט פול געוויין: נאָך וואָס, טאַטשי? נאָך וואָס האָט דאָס דיר געווינט? די מאַמישי איז דאָך נאָך גענוג יונג און שעהן, צו וואָס טאַט'שי? צו וואָס? עס איז דאָך נישט שעהן, זעה אַליין, צו וואָס די דאָזיגע מכשפה האָט דיך דערפיהרט. זי האָט פערטריבען פון דאַנען אונזער מאַמישי, נאָר זי, בערעכען דיך, טאַטישי, וואָס דו האָסט געטוהן און פערטרייב פון דאַנען די דאָזיגע פערשאָלטענע פרוי. —

ה' ב. איז א ווילע געזעסען אַ שווייגענדיגער. איהם האָט געבריהט דאָס בלוט. ער איז געזעסען ווי א בעשולדיגטער און נישט געקענט קוקען גלייך אין פנים פון זיין טרייע און שעהנע טאָכטער. אין די ערשטע מינוטען האָט ער זיך געפיהלט שוואַך און אונבעהאָלפען ווי א קליין קינד. דאָס האָט אָבער לאַנג נישט געדויערט. ה' ב. האָט זיך געשטאַרקט. אין איהם האָט געקאָכט די אייפערזיכט. דער דאָזיגער וואָרעם האָט איהם געביסען ביי די צונג, ביי די ליפּען און ער האָט אָנגעהויבען וואַרפען ווערטער, בייסיגע שניידיגע רייד: דיין מאַמישי איז ערגער פון דער פרוי ג. מ'האָט מיר שוין לאַנג געזאָגט, אַז דיין מאַמישי פיהרט אונטער מיינע פּלייצעס א לינקע ליבע מיט'ן אָבער-לייטענאַנט. איך האָב נישט געגלויבט, אָבער איך האָב זיך איבערצייגט, אַז ס'איז אַ טרויריגער אמת. האָסט דעם בעסטען בעווייז, דיין מאַמישי איז ערשט מיט אַ האַלבע שעה צוריק אנטלאָפען מיט'ן אָבער-לייטענאַנט און מיך געלאָזט דאָ אַ פערחלש'טען. זי האָט געזעהן ווי איך כפּאַזמיר און וואַרף מיך אין קאָנוואולסיע. זי האָט זאָגאַר נישט געאַרט און זי איז פערשווינדען מיט דער לוסטיגער חברה. דאָס איז דער לעצטער און בעסטער בעווייז, אז דיין מאַמישי פעררעט מיך און לעבט מיט אַנדערע. ניין, סאָלישי, דיין מאַמישי האָט די ערשטע אָנגעצינדען א פלאַמענדיגען פינק צו פערברענען און פערניכטען אונזער הויז. —

— דאָס איז אַלץ שולדיג אָט יענע פערשאָלטענע מכשפה, — האָט סאָליע נאָך העכער אָנגעהויבען צו וויינען — נאָר זי. זי האָט די ערשטע דיך פערפיהרט און פערשטויסען די מאַמישי פון דיר. רעד נישט, טאַטישי, קיין שלעכטס אויף מיין מאַמישי, דו בעליידיגסט מיך. דיינע ווערטער בריהען מיין לייב ווי הייסע קויהלען. טאַטישי, טאַטישי — איז סאָליע אַרויפגעפאַלען אויף איהר פאָטער און זיין קאָפּ אריינגעקלאַמערט אין איהרע ווייכע אויסגעשניצטע אָרעמ'ס — האָב רחמנות אויף מיר. זאָל נעמען א סוף צו אונזער טרעגעדי'ע. איך וועל שלום מאַכען צווישען דיר און דער מאַמישי, איך וועל אַלץ טוהן איהר זאָלט אייך איבערבעטען. טאַטישי, איך בעגראָב מיך פאַר חרפּה, אַז איך א יונג מיידעל זאָל שוין האָבען אַזאַ טרויריגע ערפאַהרונג אין לעבען און ווערען דער שליח אויפצובויען צוריק דאָס גליק פון פאַמיליע-לעבען. אנשטאָט

וואס הערט זיך אין ראדאם.

אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון קהלה-ראט.

פאריגען שבת-צו-נאכט איז אין גמינע פארגעקומען א אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון קהלה-ראט. לויט'ן טאג ארדנונג זענען געשטעלט געווארען צו בעטראכטען פאלגענדע פונקטען: 1) בעריכט פון דער גמינע-פערוואלטונג 2) העכערען דעם שחיטה-אבצאהל 3) אויפנעמען א נייעם מורה הוראה 4) פרייט פארשלאגען.

אין דעם בעריכט וואס ה' מוליער גיעט-אן, טיילט ער מיט צווישען אנדערס, אז אין דער גמינע-פערוואלטונג איז געקומען א פאליציאנט און זיך געפרעגט, צי דער גמינע-בעאמטער ה' רובינליכט איז א קרוב, אדער משפחה מיט'ן פרעזעס פון דער פערוואלטונג ה' קעניגסבערג, ווי אויך צי דער דאזאר ה' דוד לוקסענבערג, וועלכער וואהנט היינט אין ווארשא, קומט צופאהרען אויף די קהלה-זיצונגען אויפ'ן חשבון פון דער גמינע, און צי זי דעקט איהם די רייזע-אויסגאבען.

נאכ'ן בעריכט פון ה' מוליער פרעגט דער פרנס ה' שמואל צוקער, פאר וואס די גמינע צאהלט אויס די קליינע און נישטיגע פענסיעס פון די קברנים און אנדערע כלי קודש מיט וועקסלען נאכדעם ווי זיי ווארטען אב 8—10 מאנאטען. און פאר וואס די גמינע בעצאלט זיי נישט מיט די וועקסלען, וואס די גמינע נעמט ביי די עטאט-צאהלער'ס א קאנטא אויפ'ן עטאט פון 1928—27 יאהר, נאר זי דעקט די פענסיעס מיט אזעלכע וועקסלען, וואס טראגען די אונטערשריפט פון גמינע-וואזשני, פאר וועלכע זיי קאנען נישט בעקומען קיין געלד.

אין דער פראגע נעמט אויך א ווארט דער פרנס ה' מרדכי לייב פישמאן וועלכער זאגט, אז ס'איז א חרפה און א שאנד פאר אזא יודישע קהלה ווי ראדאם, אז א אינטענדענט פון בית-הקברות זאל נישט בעקומען קיין קויהלען אויף צו בעהייצען אין אזעלכע קעלטען די שטובען, וואו די מלוים מוזען ווארטען א לענגערע צייט, ווייל צוליב די קעלטען מוז דאס אויסנעמען א קבר געדוירען שעה'ן-לאנג און אין דער צייט קומט אויס די בעגלייטער פון מת צו ליידען פון די פראסטיגע קעלטען.

אויף דער ערשטער פראגע פון ה' צוקער בנוגע די פענסיעס פון די כלי-קודש גיעט ה' מוליער א ענטפער, אז די גמינע האט נישט קיין געלד. ווייטער וואס שייך דער בעהייצונג'ס-פראגע אויפ'ן בית הקברות דריקט אויס דער ראט זיין ווונש, אז די פערוואלטונג זאל דאס ערלעדיגען.

נאכדעם ווערט בעטראכט דער פונקט וועלכער רעדט וועגען העכערען דעם פרייז פון שחיטה-געלד. ה' מוליער בעגרינדעט די נויטהווענדיגקייט פון דער העכערונג. שטיצענדיג זיך אויף דער דורך איהם געמאכטער סטאטיסטיק, אז אין ראדאם איז ביליגער דער שחיטה-אבצאהל פון אנדערע שטעדט. אין נאמען פון דער פערוואלטונג פאדערט דעריבער ה' מוליער צו העכערען דעם שחיטה-פרייז לויט פאלגענדען סדר: פאר א בהמה זאל דער שחיטה אבצאהל, וועלכער איז ביז יעצט געווען 5 זל. געהעכערט ווערען אויף 6 זל. פאר א דקה פון 1.50 זל. אויף 2 זל. פון א אינדעק פון 55 אויף 75 גר. א גאנז פון 40—60 גר.; א הין פון 20—25 גר.

געגען דער העכערונג זאגען זיך ארויס די פרנסים איידעלבוים, ראזענבוים, שמשון גוטמאן, חיים קארמאן. זיי ווארענען נישט אנצומאכען קיין נייע מחלוקה, און קיין ניי פייער. ה' מוליער ערקלערט, אז דערפאר איז נישטא קיין מורא צו האבען און מ'דארף זיך דערמיט נישט רעכענען.

פרנס ה' שמואל קארמאן זאגט זיך ארויס געגען דער העכערונג מיט'ן מאטיוו, אז דאס וועט פערשטארקען די געהיימע שחיטה. ה' פישמאן טראגט אריין א פארשלאג. אז די פראגע זאל איבערגעשיקט ווערען אין דער פינאנס קאמיסיע, כדי גענייער זיך צו בעקענען מיט דעם ענין. ה' פישמאן בעמערקט גלייכצייטיג, אז אויב די גמינע מיינט דורך דער העכערונג צו בעדעקען איהר קאסע האט זי אנדערע מיטלען.

ה' פישמאן ווייזט אן אויף דעם נייעם הלוואה-סיסטעם. פון דער גמינע. און ער פרעגט זיך פאר וואס די גמינע פיהרט דורך פשרות און האנדעלט אונטער מיט די רייכערע עטאט צאהלערס פאראויסצובעצאהלען זייער עטאט, רעזיגנירענדיג אלס הנחה פון א בעדייטענדען טהייל פונ'ם געשטעלטען עטאט. לויט דער מיינונג פון ה' פישמאן ליידט די גמינע קאסע דאדורך פיעל מעהר וויפיעל זי וועט ריווח האבען פון דער שחיטה-הוספה, וואס זי לעגט אריף אויף די קצבים.

בעת דער אבשטימונג ווערט דער פארשלאג צו העכערען דעם שחיטה-אבצאהל אנגענומען.

נאכדעם טראגט ה' פישמאן אריין א אינטערפעלאציע מיט 6 אינטערשריפטען פון די פרנסים: פישמאן, האמערשטיין, איידעלבוים. שמעון גוטמאן,

---

וואס איהר ברויכט זארגען וועגען מיין צוקונפטיגען פאמיליען-גליק, ברויך איך אויף זיך נעמען די ראל צונויפצופיהרען אונטער איין דאך אייגענע טאטע-מאמע, ווי שרעקליך דאס איז. אבער איך מאך צו די אויגען. איך וועל ווערען טויב און שטום און אבי דערלאנגט אייך די הענד. טאטישי, טאטישי, — האט סאליע געיעקט איהר פאטער, וועלכער איז געזעסען בעוועגונגסלאז פון די שארפע מוסר-ווערטער פון א אייגען קינד — זעה ס'זאלען נישט פאלען קיין קרבנות. איך וועל דאס נישט אויסהאלטען. אויב דער טאטישי וועט ווייטער פיהרען אזא לעבען וועל איך א סוף מאכען פון מיין לעבען. קיין לעבעדיגער יתום וויל איך נישט זיין. —

ה' ב. איז ווייזט אויס געווארען געריהרט פון זיין טאכטער'ס ווערטער און ער האט זיך אנגערופען מיט א האלב-ענטשלאסענעם טאהן: — אלזא, וואס זאל איך טוהן, סאליע? איך בין דאך נישט אנטלאפען, דיין מאמעשי איז דאך אנטלאפען פון מיר. זאל איך איהר נאכלויפען און אויפזוכען?—

— ניין, טאטישי, דאס וועל איך טוהן. איך וועל זיך לאזען אין דער וועלט אריין און אויפזוכען די מאמישי, דו אבער זאג מיר דיין עהרען-ווארט אז וועסט זי אויפנעמען העפליך און איבערהויפט בעזייטיגען יענעם שלאנג אין דעם געשטאלט פון דער פרוי ג.—

— דיין מאמעשי וועט זיך מעהר נישט וועלען אומקעהרען, סאליע. ניין, דער אבער לייטענאנט געפעלט איהר בעסער.—

— זי וועט מיט מיר צוריקגעהן א היים.—

— נו גיי זוך זי אויף.

אין האטעל זשימסקי.

אין האטעל זשימסקי, וואו די אויטאס האבען געפיהרט אונזערע פרעהליכע חברה. דעם אבער-לייטענאנט, די צוויי יונגע אפיצירען מיט די יודישע מיידלעך און דער מאדאם ב. איז געווען ליכטיג און פרעהליך. דער גרויסער זאהל און איבערפולט געווען מיט פארלעך. וואס האבען פערנומען אלע טישלעך. מוזיק האט געשפילט און די געסט האבען זיך אמוזירט און געפלירטעוועט.

ביי איין טישעל זענען געזעסען אונזערע בעקאנטע געזעלשאפט, וואס איז ערשט אנטלאפען פון ה' ב'ס ליכטיגען סאלאן. מאדאם ב. איז געזעסען נעבען אבער-לייטענאנט זעהר א טרויריגע און זי האט ניט פערנומען דאס ארומיגע געזאנג און פרעהליכקייט. אויך די צוויי יודישע מיידלעך מאלכעשע און ראחעלא זענען געווען ציטראנען. די גאנצע געזעלשאפט האט זיך נאך געפונען אונטער'ן איינדרוק פונ'ם ערשט נאר וואס פארגעקומענעם סקאנדאל ביי דער מאדאם ב. אין הויז.

מ'האט זיך געמאכט מוטה. קעלנער'ס האבען דערלאנגט פון גוטע געטראנקען און צובייסעכצער. עולם געסט האט מכלומר'שט געגעסען און געלאכט, אבער זייטיגע מענשען ביי די נישטווייטע טישלעך האבען פארט געקענט בעמערקען. אז די פריש-אריינגעקומענע געזעלשאפט איז עפיס זעהר צושטרייט און איבערגעשראקען. אויף די פנים'ער פון די נייע אריינגעקומענע איז געלעגען אויסגעגאסען א אונרוהיגקייט. זייערע אויגען האבען זיך אלע ווײלע ווי די טהיר האט זיך נאר געעפענט אויסגערעהט אה'ן, ווי זיי זאלטען מורא געהאט, אז דער ה' זאל זיי נישט נאכלויפען און אויך דא אהער קומען און מאכען זיי דעם זעלבען סקאנדאל ווי ביי זיך אין דער היים.

נישט ווייט פון דעם דאזיגען טישעל איז געזעסען א ראדאמער יודיש מיידעל מיט א עסטרייכישען פיינריך און האבען צווישען זיך געפיהרט א ערנסטען געשפרעך. ווי נאר אבער די נייע געזעלשאפט האט פערנומען נישט ווייט פון זיי א טישעל, האט דאס מיידעל געווענדעט אה'ן איהר בליק און האט וועניג פערנומען די רייד פון איהר בעגלייטער. דאס מיידעל האט זיך טיעפער איינגעקוקט און זי האט ענדליך דערקאנט דער מאדאם ב. דערביי האט זי פיבערוניג אויפגעציטערט און ביי זיך

ראָזענבוים, צוקער און לאַנגער. דער אינהאַלט פון דער אינטערפּעלאַציע לויטעט: ווען די היינטיגע קהל'ה האָט אָנגעהויבען צו פונקציאָנירען האָט מען ארויסגעהאָנגען ביים ארייַנגאַנג פון גמינע-לאָקאַל א שילד, וואו חוץ פּויליש האָבען אויך פיגורירט אויפשריפטען פון העברעאיש, יודיש, מיט א געוויסע צייט צוריק איז די שילד פלוצלינג פערשוואונדען געוואָרען און אויף איהר אָרט איז ארויסגעהאָנגען געוואָרען א שילד מיט דער בלויז פּוילישער אויפשריפט.

די אינטערפּעלאַנטען פרעגען דעריבער: 1) צי ווייסט דער קהלה-ראַט פון דעם פאַל 2) צוליב וועלכע סבות און דורך וועמען איז דאָס געטוהען געוואָרען 3) וואָס קלערט די פערוואַלטונג צו טוהן, אז די פריהערדיגע שילד זאָל צוריק ארויסגעהאָנגען ווערען 4) אז דער ראַט פאָדערט דאָס קירצליך זאָל די גמינע-פערוואַלטונג ארויסהענגען א שילד, וואו אויסער די פּוילישע שפּראַך זאָל אויך זיין א אויפשריפט אין דער העברעאישער און יודישער שפּראַך.

דאָ נעמט א וואָרט ה' מוליער אויף א ענטפער. ער ערקלערט, אז אין חידש שערפיען האָט ער געהערט אין גאַס ווי מען בעזידעלט איהם אז ער האָט אראָבגעריסען די שילד; אז ער איז געוואָרען אויס נאַציאָנאַליכט; אז מ'רעדט וועגען דעם אין א געוויסע אינסטיטוציע. (ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע) און צוליב דעם וואָס מ'האָט זיך צו איהם פערזענליך נישט געווענדעט האָט ער עקסטרא נישט געוואָלט ארויסהענגען די שילד.

ה' פישמאַן נעמט נאָך א מאָהל א וואָרט און גיעט איבער, אז דער פאַקט האָט פּאַסירט פיט" פריהער, נישט אין שערפיען נאָר א שטיק פאַר די שטאָדט-ראַט-וואַהלען, און אז מ'האָט זיך וועגען דעם געווענדעט פערזענליך צום ה' מוליער, און דער לעצטער האָט געענטפערט: — פאַר מיינע טוועגען קאָנט איהר נעמען דעם גרעסטען און בעסטען ציוניסט און איהם אויפהענגען אויפ'ן אָרט פון דער שילד. —

ה' מוליער איז מבטיח די שילד צוריק ארויסצוהענגען אין משך פון 7 טעג.

דאַן רעפערירט ה' מוליער וועגען דער נויטווענדיגקייט אויפצונעמען א נייעם מורה הוראה. זיינע מאָטיווען זענען, וואָס אויפ'ן אָרט פון פערשטאָרבענעם מורה הוראה ר' מענדיל ווייַנגאָרט ז"ל איז נויטיג צו בעזעצען דעם פּאָסטען מיט א אנדערען מ"ה. ה' פישמאַן שטעלט דאָ א פראַגע פאַר וואָס מיט בערך 9 חדשים צוריק. צוריקקומענדיג פון יאַראָסלאַוו, ווען ער האָט אויפמערקזאַם געמאַכט אויף א בעראַטונג פון גמינע-דאָזאָרעס האָט ער ארויסגעדרוקט דעם פאָרשלאַג אויפצונעמען א נייעם מורה הוראה, האָט מען דעמאָ"ט דאָס אָבגעזאָרפען און א גאַנץ יאָהר האָט מען דערפון נישט געהערט און אַצט ווען נאָכ'ן טוידט פונ'ם מ"ה ווייַנגאָרט איז שוין אוועק באַלד א יאָהר צייט איז די דאָזיגע פראַגע פלוצלינג געוואָרען אזא דרינגענדער עניין, אז מ'האָט אזש צוליב דעם צונויפגערופען א אויסערגעוועהנליכע פערזאַמלונג, ה' פישמאַן ערקלערט, אז אין פּרינציפּ איז ער נישט געגען, נאָר ער וויל וויסען די סבות פאַר וואָס פונקט יעצט איז עס געוואָרען אזוי אקטועל.

דער פאָרשלאַג פון דער פערוואַלטונג וועגען אויפנעמען א נייעם מורה הוראה ווערט געשטעלט צום אָבשטימונג און ער ווערט אייך אָנגענומען. ביי דער אָבשטימונג האָט זיך די האַנדווערקער-פראַקציע אָבגעהאַלטען פון שטימען.

נאָך דער אָבשטימונג ווערט בעשלאָסען ארויסצוגעבען א קאָנקורס וועגען א נייעם מורה הוראה.

ביים בעהאַנדלען די פּרייַע פאָרשלאָגען איז ה' מוליער מודיע, אז די גמינע-פערוואַלטונג, געזאַויר ווערענדיג פון דער קוילען-אקציע, וואָס „עזרה" נעמט אונטער האָט זי זיך געווענדעט צו דער „עזרה" וועגען בעטייליגען זיך אין דער אַקציע און בעשלאָסען בייצוטראָגען צו דעם צוועק א סומע פון 2000 זל.

פּרנס ה' שמואל קאַרמאַן לעגט פאָר דער ראַט זאָל בעשטעטיגען 3000 זל. ה' פישמאַן איז פאַר 2500 זל. יאָס ווערט אויך דורכ'ן ראַט אקצעפּטירט.

• • •

ווי מיר ווערען געוואויר, האָט די געזעל. „עזרה" מיט עטליכע טעג שפּעטער נאָך דער ראַט-החלטה דערהאַלטען א בריעף פון דער גמינע, אז נישט קוקענדיג דערויף, וואָס ס'איז אָנגענומען געוואָרען צו ערטיילען איהר צו דער קוילען-אקציע א סומע פון 2500 זל. ווערט דער בעשלוס יעדאָך געענדערט און „עזרה" וועט בעקומען נישט מעהר ווי 1500 זל.

די ראַדאָמער אָרימעלייט האָבען נעביך קיין מזל נישט. האָט שוין יאָ די פערוואַלטונג און דער ראַט „בעוויליגט" אזש 2500 זל. אויף קוילען. האָט מען דאָס אויך רעדוצירט און אראָבגעשניטען.

עפענטליכער פּראָטעסט.

די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון קצבים-פעראיין אין ראַדאָם, וועלכע איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון האַנדווערקער-קלוב דעם 26/XII ה. י. אויסהערענדיג דעם בעריכט פון זיינע קהלה-פאָרשטעהער אז דער קהלה-ראַט האָט אויף זיין זיצונג דעם 24/XII ה, י. אָנגענומען א בעשלוס צו העכערען דעם אָבצאָהל פון שחיטה — געפינט אין דעם איין אָנגעפאַל און שיקאַנירונג לגבי די בלוטיגסטע אינטערעסען פון יודישען קצבים-טום אין ראַדאָם.

די ביז איצטיגע ארויפגעלעיטע לאַסטען דורך דער קהלה די פון אונז ארויסגעצויגענע שווערע הונדערטער טויזענטער זלאָטעס במשך פון איהר 4-יעהריגער קאַדענץ, פערשווענדענדיג אויף נישט קיין נוצליכע פאַר דער יודישער געזעלשאַפט צוועקען, האָט שוין געניג רואינירט אונזער שטאַנד און האָט אויך בערויבט די מעגליכקייט נאָכצוקומען די קאָנסומענטען, צוליב וועלכע מיר זענען געצוואונגען געווען נישט איינמאָהל צו רעאַגירען אויף דעם מיט פּעטיציעס צו דער גמינע זעלבסט, ווי אויך צו די העכערע רעגירונגס-אינסטאַנצען.

אין אַלגעמיין האָט די גמינע לויט איהר אייגענעם בעשלוס זיך פערפליכטעט אין אַלע ענינים, וואָס זענען נוגע אַלע אונזערע אינטערעסען, פריהער מיט אונז זיך צו פערשטענדיגען און בעקומענדיג אונזער הסכמה.

מיר פּראָטעסטירען אָמשאַרפסטען געגען אזא מין האַנדלונג און געגען יעדער אוזורפּאַטאָרישער מאַכט מצד דער קהלה, פאַר וועלכע מיר וועלען אונזערע קעפּ נישט בויגען.

מיר וואַרפען אראָב פון זיך די פעראַנטוואָרטליכקייט פון אַלע קאָנסעקווענצען פון דער אומגעלומפּערטער טעטיגקייט פון דער יעצטיגער קהלה-פיהרונג.

מיר אַפּעלירען גלייכצייטיג צו דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג אין ראַדאָם זיך צו בעטייליגען אין אונזער פּראָטעסט, וויסענדיג, אז אונזער געלד געהט נישט לטובת הכלל.

פּרעזידיום אין פערוואַלטונג
פון קצבים-פעראיין
אין ראַדאָם.

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער געז. „עזרה".

קומענדיגען זונטאג קומט פאָר א אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די מיטגלידער פון דער פילאַנטראָפּישער געזעלשאַפט „עזרה"

אויף דער פערזאַמלונג וועט אויסגעוועהלט ווערען א פערוואַלטונג און עס וועט אָנגעגעבען ווערען א בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער זעלבער געזעלשאַפט.

עס איז וויכטיג, אז אויף דער פערזאַמלונג זאָלען קומען וואָס מעהר מיטגלידער און בכלל די אַלע, וואָס סימפּאַטיזירען מיט דער פערדינסטפולער פילאַנטראָפּישער אינסטיטוציע עזרה, כדי צו זיין אקטיוו בעטייליגט אין דער אויסוואָהל פון א נייע און טיכטיגע פערוואַלטונג און אויך זיין בכח צו לייסטען פאַר „עזרה", וואָס איז איינע פון די נוצליכסטע און נויטווענדיגסטע אינסטיטוציעס, וואָס מילדערט די נויט פון הונדערטער יודישע אָרימע פאַמיליעס אין אונזער שטאָדט.

געפרעגט: — ווי קומט עס אזוי שפּעט ביינאַכט די מאַדאַם ב. אין האָטעל זשימסקי? און וואָס בעדייט די דאָזיגע מיליטערישע געזעלשאַפט, וועלכע בעגלייט זיי? —

דאָס דאָזיגע מיידעל האָט געהייסען ביילקע. זי איז געווען די טאָכטער פון ה' ה. איינער פון ה' ב.'ס שותפים. ביילקע האָט דעריבער מורא געהאַט די מאַדאַם ב. זאָל זי נישט בעמערקען און זי איז געוואָרען זעהר אונרוהיג. ביילקע האָט דעריבער גלייך געענדערט איהר זיץ-פּלאַץ אזוי, אז זי איז אויסגעקומען מיט איהר ריקען צו די אַקסלען פון דער מאַדאַם ב. און אזוי ווי זיי זענען געזעסען נאָהנט איינע פון די צווייטע האָט ביילקע אין שטילע מינוטען געקענט אויפכאַפּען א טייל ווערטער פון געשפּרעך, וואָס מאַדאַם ב. האָט געפירט מיט'ן אָבער-לייטענאַנט.

אין דער צייט ווען אין האָטעל זשימסקי איז געווען לוסטיג און הייבליך האָט איבער די ראַדאָמער גאַסען שפּעט ביינאַכט ארומגעוואַנדערט סאָליע ב. זי איז געגאַנגען בעשיידען אָנגעטוהן. אין איהר איינפאַכען ווינטער-פּאַלטא מיט'ן קליינעם גרינעם היטעלע איבער'ן קאָפּ און געזוכט איהר מאַמיש.

(פאָרטזעצונג קומט.)

ניי-יאָהר-וואונשען פאַר דער פוילישער רעפובליק.

דעם ערשטען טאָג פון נייעם יאָהר 1928, ס'הייסט דעם 1/1 וועלען אַלע וואונשונגען פאַר דער פוילישער רעפובליק און דער רעגירונג אַנגענומען ווערען דורך דעם ה' סטאַראָסטא גאַלינסקי אין זיין אמט'ס-קאַבינעט אין דער געביידע פון דער סטאַראָסטווא 12 א ווייגער ג. מ.

אַלי' פריידאַס נ. ע.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז היינטיגען דינסטאָג געשטאָרבען דער בעוויסטער הגער פעלדשער ה' אלי' פריידאַס. דער פערשטאָרבענער איז געווען זעהר פאָפולער אין שטאָדט און האָט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין גוטען און אנשטענדיגען כאַראַקטער. ביי פיעל פאַציענטען ביי וועלכע ער האָט בעמערקט, אז די קראַנקע זענען אָרעם און געפינען זיך אין א שלעכטען עקאָנאָמישען מצב האָט ה' פריידאַס תיכף זיך אָבגעזאָגט פון זיין האָנאָראר און ערטיילט מיט דער גרעסטער איבערגעגעבענהייט אַלע נויטיגסטע מעדיצינישע הילפ'ס-מיטלען.

אין דער לויה האָט זיך בעטייליגט א ריזיגער עולם, וואָס איז געקומען אָבגעבען איהם זיין לעצטען כבוד. לויט דעם גרויסען און פערשיעדענאַרטיגען עולם מלוים איז צו זעהן, אז דער פערשטאָרבענער איז אויסער זיין פאָפולאַ-

ריטעט אויך געווען געאַכטעט ביי אַלע שיכטען פון דער יודישער און נישט-יודישער בעפעלקערונג פון שטאָדט.

דער פערשטאָרבענער איז בעריהמט געווען אין זיין פאַך און זיין פריצייטיגער טוידט איז ווירקליך א פערלוסט פאַר דער שטאָדט.

זיין פריצייטיגער טוידט האָט אין שטאָדט געמאַכט א שטאַרקען רושם.

זאָל איהם די ערד גרינג זיין.

צוגעשיקטער קאָמוניקאַט

פון דער

Szkoły Muzycznej Zgodna 8

אונטער דער לייטונג פון ה' פ. גיסער מעלדעט מען: די איינשרייבונגען אויף ניי-יאָהר אין די קלאַסען פון פאָרטעפיאַן פון פרי' ווענזשיק (געוו. פראָפ. אין כאַרקאָווער קאָנסערוואַטאָריום) און פירעל פון ה' גיסער — הויבען זיך אָן דעם 1-טען יאַנואַר אין די שעה'ען פון 10—2 און 4—6.

באַראַבאַן-אקאַדעמיע.

היינטיגען שבת קומט פאָר אין קינאָ „קאָרסאָ" 1 נ. מ. א באַראַבאַן-אקאַדעמיע, אויף וועלכער ס'וועט אויפטרעטען דער בעקאַנטער פועלי-ציוני'סטישער טוהער ה' זרובבל.

צוליב טעכנישע סבות האָבען א סך נאָטיצען נישט געקענט אריין אין היינטיגען נומער און זיי וועלען געהן קומענדיגע וואָך.

רעדאַקציע.

צו דער האָכצייט פון אונזער ליבען זוהן **יוסף שטיינבאָק** (ראַדאָם) מיט פרל. **עדזיא ווייסמאַן** (ווארשא) וואונשען מיר אונזערע הארציגסטע ברכות, אז וייער זיווג זאָל געשלאָסען זיין מיט גליק און צופריעדענהייט. **מענדיל שטיינבאָק** און פרוי.	Z intencji zaślubin kochanego brata naszego *Józefa Sztajnboka* — z p. — *Edzią Wajsmanówną* życzymy różowej przyszłości i wiecznej harmonji dusz. **BRACIA I SIOSTRY.**

צו די תנאים פון אונזער פריינדין פרל.
רייזעל בלאַס (ראַדאָם) מיט ה' **פנחס פאיאָנק** (ליובּיטש)
וואונשען מיר זיי חי אויך די עלטערען **בלאַס** א הערצליכען מזל-טוב.
ביילטשע און מרדכי לייב פישמאַן.

צו דער האָכצייט פון אונזער קוזין **יאקוב פיינזואַקס** מיט פרל. **טאַבּינאַ גרינשפאַן** וואונשען מיר א גליקליכע צוקונפט. **זיסקע גליימאַן** און פאַמיליע.	צו די פערלאָבונגען פון אונזער קוזין און פריינד **הערשעל וואַרם,** און **יעקב יצחק סאַנדאָמיר** מיט פרייליינס געשוועסטער **רובּינשטיין** וואונשען מיר זיי א הארציגען מז"ט און א גליקליכען צוזאמענבינד. **זיסקע גליימאַן** און פאַמיליע.

ביי מאָגען און שטאָפ ווערקעל ליידען פיהרט דער געברויך דאָס נאַטירליכע „פראַנץ-יאָזעף" ביטער-וואַסער די פערדייאונגס-אָרגאַנען צו רעגעלמעסיגער טעטיגקייט צוריק און ערלייכטערט אזוי, אז די נאָהרשטאָפע און בלוט געלאַנגען. דאָקטוירים בעשטעטיגען אז דאָס וואַסער **Franciszka Józefa** ביי לייטען צו ווייניג בעוועגונג איז בעזונדערס נוצליך ערוויזען.

מיין פריינד און חבר
אברהמ'טשע ברעסלער
צו דער בר-מצוה פון אייער ליבען זוהן **יהודא,** וואָס קומט פאָר דעם שבת דריק איך אויס מיינע בעסטע גליקוואונשען. איהר זאָלט פון איהם גרויס נחת דערלעבען.
יעקב ווייגאַרט עם פרוי.

בעקאַנטמאַכונג.

זונטאָג דעם 1/1 1928 (פ' ויחי) 5 א זייגער אָוונד קומט פאָר
א אויסע געוועהנליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג
אין דער געזעלשאַפט „עזרה" (אין אייגענעם לאָקאַל דלוגא 11) לויט פאָלגענדען טאָגעס-אָרדנונג: 1) עפענען די פערזאַמלונג, 2) וועהלען א פאָרזיצענדען, 3) פערוואַלטונגס-בעריכט, 4) קאַסע-בעריכט, 5) פראָטאָקאָל פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 6) דיסקוסיע איבער די בעריכטען, 7) ענדערן די פאַראגר. אין סטאַטוט, 8) פרייע פאָרשלאָגען, 9) רעזאָלוציעס, 10) וועהלען א פערוואַלטונג.
בעמערקונג: אין פאַל וועט נישט זיין א גענוגענדע צאָהל מיטגלידער וועט די זעלבע פערזאַמלונג פאָרקומען אין צווייטען טערמין אום 7 א זייגער אָוונד אין זעלבען טאָג און וועט זיין גילטיג ביי יעדער צאָהל פערזאַמעלטע.
פערוואַלטונג פון געזעל. **„עזרה" אין ראַדאָם.**

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער דאַנק די אַלע וואָס האָבען בעעהרט מיט זייער אנוועזענהייט צו דער לויה פון אונזער יונג פערשטאָרבענעם זוהן
מענדיל אורבאַך
בעזונדער דעם מייסטער ה' **י. לינדער** עם פרוי וועלכע האָבען פיעל געאַפפערט אין דער צייט פון זיין לאַנגע און שווערע קרענק.
די אין טרויער פערבליבענע **עלטערען.**

Kino „ODEON" w Radomiu.

Od 29-go grudnia

sensacja ponad wszelkie sensacje, emocja ponad wszelkie emocje

w filmie p. t. **Władczyni ATLANTYDY**

W rolach głównych **Liana Haid i Andrre Roanne.**

BANK OBYWATELSKI w Radomiu

ul. LUBELSKA № 40

מאכט בעקאַנט, אז מאָנטאָג דעם 2-ען סטיטשען ווערט געעפענט די נייע געגרינדעטע
בירגער-באַנק.
די באַנק פיהרט אויס אַלע פערשידענאַרטיגע האַנדעלס-אָפּעראַציעס ווי:
אינקאַסאָס, דיסקאָנטעס, אוואַנסען, פראַכטען.
אויסער דעם וועלען ערטיילט ווערען הלוואות אויף די גינסטיגסטע בעדינגונגען.

אונזער אייפריכטיגסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס די אין טרויער-פערבליבענע פרוי און קינדער און דער פאַמיליע **לעווין** צוליעב'ן פריהצייטיגען טוידט פון זייער מאַן, פאָטער, ברודער און שוואָגער
אַלי' פריידאַס נ. ע.
זאָלען זיי געטרייסט זיין בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
מוטער און געברידער ניימאַן.

Drogiemu nam p. MOŃKOWI i rodzinie FRAJDAS z powodu przedwczesnego zgonu ich ojca i męża szczery żal i współczucie

wyraża **Josef FRYD** z Rodziną.

אונזער טיפסטען צער און מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער
טאָכטער פּערעלע און אונזערע אייניקלעך צוליעב דער
שרעקליכער אבידה פון זייער מאן, פאָטער און אונזער ברידער
און איידים אלי׳ פריידאס נ״ע
זאָל אונזער תפילה, דאָס געבעט פון אלטע צובראָכענע מענשען
וואָס אין פיל מיט יסורים דערהערט ווערען אין די הימלען, אז
איר זאָלט פון היינט אָן זיין גליקליך און מער ניט וויסען פון קיין צער.
עלטערן הערש און רויזע מאַלקעוויטש
(ניי-שטאדט).

Wszystkim, którzy oddali óstatnią posługę
MATCE naszej
B. P.
FELICJI LILIENTALOWEJ
składa serdeczne „BÓG ZAPŁAĆ"
Stroskana rodzina.
Radom dn. 27/XII 1927 r.

כוס תנחומין שולח אני לאחי השומר משה גרינשפן
ולחברי ישעיה לרגלי מות עליום אמם
פייגע נ״ע
בעבודת שומרים ובבנין ארץ ישראל העובדת ימצא נחומים.
אפרים פעדגובל.

Wyrazy głębokiego współczucia wyrażamy
Pani MITTELSZTADTOWEJ, prezesowej „Auxilium
Academicum Judaicum" w Radomiu z powodu
śmierci Jej MATKI Felicji LILIENTALOWEJ
ZARZĄD KOŁA AKADEMIKÓW ŻYDÓW
w RADOMIU.

Wyrażamy głębokie współczucie Żonie oraz dzieciom z powodu śmierci nieodżałowanego Męża i Ojca Ich
B. P. ELJASZA FRAJDASA
NUCHIM ORFUSS z Rodziną.
Warszawa.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דער פרוי פ. פריידאס און קינדער
צוליב׳ן פריהצייטיגען טוידט פון זייער מאן און פאָטער
אלי׳ פריידאס נ. ע.
דריקט אויס אליעזר אוסטריאַק און פאמיליע.

אונזער שוועסטער פּערעלע מיט איהרע קינדערלעך דריקען מיר אויס
אונזער טיפסטען מיטגעפיהל צוליב דעם גרויסען פערלוסט פון זייער
טייערען און אומפערגעסליכען מאן און פאטער
אלי׳ פריידאס נ. ע
זאָל גאָט שטאַרקען זייער הארץ איבערצוטראָגען דעם גרויסען צער.
יאַקיל מאַשקאָוויטש עם פרוי און קינדער.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס מיין שוועסטער פּערעלע
און איהרע קינדער צוליב דעם פריהצייטיגען טוידט
פון זייער מאן און פאָטער אלי׳ פריידאס נ. ע.
זאָלען זיי זיין געטרייסט און געשטארקט
איבערצוטראָגען דעם גרויסען שמערצליכען וועהטאָג.
שיינדעל מאַשקאָוויטש.

Wyrażamy głębokie współczucie Żonie oraz dzieciom z powodu śmierci nieodżałowanego
MĘŻA i OJCA Ich B. P.
ELJASZA FRAJDASA
Rodzina ROSENBERG.

דעם טיעפסטען צער און מיטגעפיהל דער פרוי פריידאס און קינדער
צוליב׳ן פריהצייטיגען טוידט פון זייער מאן און פאָטער
אלי׳ פריידאס נ״ע
דריקט אויס
אבירהם פראשקער און פאמיליע.

אין טיעפען טרויער געבייגען, שטעהען מיר פאר׳ן פרישען קבר פון אונזער
פריהצייטיג פערשטאָרבענעם פריינד, אליהו פריידאס ז״ל נ״ע
חבל על דאבדין ולא משתכחין.
אין דער פערווירקליכונג פון זייערע אידעאלען זאָל די פאמיליע געפינען א טרייסט.
פאמיליע אייגער.

בזה אנו משתתפים בצערם העמוק של האח „השומרים"
משה ורוחמה גרינשפן
במות אמם עליהם
בעבודה השומרית ימצאו נחומים.
הסתדרות „השומר הצעיר" ברדום.

Szczere współczucie składamy rodzinie GRYNSZPAN
z powodu przedwczesnej śmierci MATKI Ich B. P.
Koleżanki
Dora, Fryda, Iza, Zela.

Kino CORSO Teatr | PREMJERA! PREMJERA!
Dziś i dni następnych
WIELKI PROGRAM ŚWIĄTECZNY
HOTEL IMPERJAŁ
w roli głównej POLA NEGRI.
Nad program
Wspaniała komedja w 2 akt.
Anons — Anons
ZEW MORZA

וויכטיג פאר ראדאם און פּראווינץ!
עס ווערט אויסגעארבייט קאלדרעס וואטאווע
אלערליי סאָרטען: סאטינענע, וואָלענע, זיידענע
עס ווערט אויך אָנגענומען איבערצואַרבייטען.
צוגענגליכע פרייזען, רעעלע בעהאנדלונג, ווי אויך אויף ראטעס.
נאָר אויפ׳ן וואַל № 17 (ערשטער שטאָק פראָנט).

קעלצער אבטיילונג.

פון „אחי-עזר“

די געזעלשאפט אחי־עזר האט אין די טעג, ווען עס האט געהערשט די פרעסט, פערטיילט אימויסט צווישען דער ארימער בעפעלקערונג קוילען פון איין ביז פיער קארץ פאר א פאמיליע.

אויך האט די געזעלשאפט איינגעארדענט א חנוכה־פייערונג פאר די קינדער פון תלמוד־תורה. די פרויען זאגייסקי׳ס האבען פערטיילט צווישען די קינדער כראריטאנעלע חנוכה־געלד. אויך די מלמדים האבען דערביי בעקומען צו 20 זלאטעס חנוכה־געלד. ה׳ ירחמיאל ראזענהאלץ און ה׳ שלמה קופערמינץ האבען געשענקט צו 25 זל. די פאלקס־באנק האט צוגעשיקט א שטיק מאניפאקטור סחורה.

א נייע באנק.

לויט׳ן מוסטער פון אנדערע שטעדט, וואו אזעלכע פינאנץ־אנשטאלטען עקזיסטירען און ענטוויקלען זיך זעהר שעהן, ווערט אויך אין קיעלץ געגרינדעט א „באנק פון יודישע הייזזירטען“.

די איניציאטארען, דרייסע הייז־אייגענטימער און פאבריקאנטען לאקירען אין דער נייגעגרינדעטער באנק גרעסערע קאפיטאלען און עס איז צו האפען, אז די באנק וועט ערטיילען קרעדיטען אויף די בילכסטע בעדינגונגען.

זונטאג דעם 1־טען סטיציען 1928 יאהר 4 אוייגער קומט פאר אין לאקאל פון דער יודישער קהלה די גרינדונג׳ס־פערזאמלונג פון דער נייע באנק.

פון סוחרים־פעראיין.

א דאנק דער אינטערווענץ פון פארזיצער פונ׳ם סוחרים־פעראיין, ה׳ ז. הערמאן האט די פינאנץ־קאמער אבגעהאלטען ליקוויקוציעס איבער א גרויסע צאהל סוחרים, וואס איז פארגעשטעלט געווארען דורך ה׳ הערמאן און דאס אויסצאהלען די שטייערן אין פערלענגערט געווארען אויף מעהרערע חדשים.

אויך איז דער סוחרים־פעראיין ערלויבט אנצונעהמען ביי די סוחרים געלד אויף אויסצוקויפען האנדעלס־פאטענטען אויף׳ן 1928 יאהר.

זעלבסטמארד פון א פערצווייפעלטען יונגערמאן

דער קעלצער איינוואינער אברהם ריכטער 28 י. א. האט זיך לעצטענס געפונען אין א שווערער מאטעריעלער לאגע. מיט 2 וואכען צוריק איז ער פערשווינדען פון קעלץ און מען האט פון איהם קיין שום ידיעות געקריגען. מאנטאג איז אויפ׳ן אדרעס פון דער היגער יודישער קהלה אנגעקומען א טעלעגראם אין וועלכען די אטוואצקער יודישע קהלה איז מודיע אז דארט איז געפונען געווארען א פער׳סמ׳טער א. ריכטער. די ידיעה האט געמאכט אויף דער גאנצער בעפעלקערונג אנ׳ערשיטערנדען איינדרוק.

וועגען די סבות פון זעלבסטמארד געהען ארום פערשידענע קלאנגען.

דער ערשטער מאסקען־באל פונ׳ם הייגטיגען סעזאן

שבת־צו־נאכט דעם 31־טען ד. ח. ארדענט איין דער בית־יתומים אין קעלץ א מאסקען באל אין זאל פונ׳ם קינא „פאלאס“.

אויסער די זעהר אינטערעסאנטע מאסקעס, וואס וועלען זין ווייזען אויפ׳ן באל און וועט געזיס ארויסרופען פערזאינטערעסירונג, גיהט אריין אין פראגראם פונ׳ם באל פערשידענע אטראקציעס, פאנד־לאטעריע, פאסט א. א.

דעם גאנצען אווענד וועלען שפילען צוויי ארקעסטערס, א דזאז־באנד, די טענץ וועלען אנגעפיהרט ווערען דורך דעם בעקאנטען באלעט מייסטער ה׳ ציקערמאן.

חנוכה פייערונגען

אין האנדווערקער־פעראיין איז פארגעקומען א אימפאזאנטער חנוכה־אווענד עטליכע רעדנער האבען גערעדט וועגען דער בעדייטונג פון חנוכה, דערנאך האט מוזיק געשפילט און עס איז געזונגען געווארען פיעל יודישע לידער און די אנטיילנעהמער האבען זיך זעהר געוויילט.

כמעט אין אלע יודישע שולען איז דאס יאהר שעהן געפייערט געווארען דער חנוכה.

א אינטערעסאנטע פייערונג האט איינגעארדענט דאס יודישע מענער־גימנאזיום אין וועלכען עס האבען אנטייל גענומען פיעל פון די עלטערן און די שילער איז פשוט געווען א שאד, א היים צו געהן, טראץ דעם, וואס עס איז שוין געווארען גענוג שפעט.

אויך אין דער שולע פון דער פרוי וואלמאן איז די פייערונג אויסגעפאלען זעהר רייך.

ביי פר׳ מינץ איז דער קינדער־מאסקען־באל געוועזען פערשידענפארביג, רייך און די קליינע חברה האבען זיך געפונען ווי אין א גן־עדן.

אויך אין שוהל איז פארגעקומען דער טראדיציאנעלער חנוכה־אווענד, וואו דער חזן האט חנוכה־ליכט געצינדען מיט׳ן אנטייל פונ׳ם גאנצען כאר.

צום אויפטריט פון פר׳ לידיא פאטאצקא

זונטאג וועט אין טעאטער „פאלסקי“ פארקומען די ערשטע פארשטעלונג פון פר׳ לידיא פאטאצקא.

נאך א לאנגען און ערפאלגרייכען טורנעע איבער פוילען וועט די בערימטע סצענע־קינסטלערין אויך געבען איינינע פארשטעלונגען אין קעלץ.

די ארטיסטין פאטאצקא, וועלכע האט פאר׳ן קריעג ארויסגעטרעטען אין די פעטערבורגער מלוכה־טעאטערן און שפעטער געשפיעלט אין ריינהארד׳ס טעאטער אין בערלין איז אנגאזשירט געווארען אין יודישען קונסט־טעאטער אין ניו־יארק, וואו זי גילט אלס די בעסטע יודישע ארטיסטען.

ווען מיר וועלען נאך נעמען אין אכט דאס אין די טרופע געהען נאך אריין אזעלכע קרעפטען ווי: פיפ בלומענפעלד, ראזען, סאימוטץ און די ה״ה: וויינטרויב, כורקאוו, לאנדוי א. אנד. זענען מיר זיכער, אז די קעלצער טעאטער־ליבהאבערס וועלען דאס מאהל האבען אזא גייסטיגען גענוס ווי שוין לאנג נישט. עס איז דעריבער צו האפען, דאס די איינינע פארשטעלונגען וועלען מאסענווייז בעזוכט ווערען.

דער בעזוך פון ה׳ מאיר האזרחי אין קעלץ.

היינט, פרייטאג, קומט צופאהרען קיין קעלץ דער פארשטעהער פון הויפט־ביורא פון קרן־קימת אין ירושלים, ה׳ מאיר האזרחי, וועלכער וועט ווייליען איינינע טעג דא און ארויסטרעטען אויף א רייהע פאלקס־פערזאמלונגען אויף וועלכע ער וועט בעלויכטען דעם יעצטיגען מצב און וועט קומען אין בעריהרונג מיט פערשידענע שיכטען פון דער יודישער געזעלשאפט.

אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע נייע באדען־קניות, וועלכע האבען זיך אנגעהויבען א דאנק דער גרויסער און אונערמידליכער אפפערוויליגקייט פון פון די קאנאדער יידען, בעקומט ה׳ אזרחי׳ס בעזוך אין פוילען א בעזונדערע בעדייטונג. סאר׳ן פוילישען יודענטום הויבט זיך ווידען אן א תקופה פון אנשטרענגונגען און אפפערוויליגקייט פאר׳ן אויסלייזען דאס לאנד און דערצו וועט א סך מיטווירקען די אינטימע מיטעלבארע בעציהונג, וועלכע ס׳האט צו ארץ־ישראל ה׳ מאיר האזרחי.

מיר זענען דעריבער זיכער, אז די קעלצער יודישע בעפעלקערונג, וועט ווירדיג אויפנעהמען איהר גאסט און וועט איהם געבען די מעגליכקייט אדורכפיהרען זיין נאבעלע אויפגאבע אין אונזער שטאדט.

ה׳ מאיר האזרחי קומט יעצט פון א גרויסען טורנעע איבער אייראפא (בעלגיען, רומעניען, ליטא א. ז. וו.) וואו ס׳איז איהם געלונגען אריינצוציהען אין דער אויפבוי־ארבייט די דארטיגע יודישע קהלות און בעזונדערס די יודישע פרויען און שטודירענדע יוגענד.

א געזעגנונג׳ס אווענד אין מזרחי.

צוליב דער חתונה פון פארז. פון דער צעירי מזרחי אין קעלץ ה׳ אברהם פערל, וואס קומט פאר דינסטאג דעם 2/27 אין בענדין און צוליט זיין פערלאזען קעלץ, האט דער צעירי מזרחי איינגעארדענט זונטאג אווענד א פייערליכען געזעגנונג׳ס אווענד אין וועלכען עס האבען אנטייל גענומען א חוץ די צעירי מזרחי פיעל ציונים, מזרחים און מעהרערע בעקאנטע.

דער פראגראם איז געווען זעהר א רייכער. צום אנדענקען איז דעם חתן איבערגעגעבען געווארען א ספעציעל אויסגעפערטיגט בילד, פונ׳ם לידא׳ר רבי ז״ל, עס איז געמאכט געווארען פאטאגראפישע אויפנאמען און עולם האט זיך געוויילט כמעט אין טאג אריין

דער מעלדונג׳אמט

דער מעלדונג׳ס־אמט, וואס האט זיך ביז יעצט געפונען ביי דער פאליציי איז יעצט איבערגעטראגען געווארען אין דער געביידע פונ׳ם מאגיסטראט ערשטער שטאק רעכט׳ס.

BILANS

Pow. Kasy Chorych w Radomiu z dniem 31 grudnia 1926 r.

STAN CZYNNY.

1.	Gotówka:	2.207.21
2.	Lokacja kapitałów	6.277.74
3.	Papiery wartościowe	188.—
4.	Należneści od pracodawców z tytułu składek	162.446.26
5.	Wierzytelności (dłużnicy):	
	a) roszczenia wobec Skarbu Państwa w myśl art. 48 ustawy z dnia 19.V 1920 r.	7.615.81
	b) wydatki poczynione na r-k innych Kas Chorych	8.437.24
	c) inne wierzytelności	24.195.37
6.	Weksle	5.039.19
7.	Zapasy materjałów:	
	a) środki lecznicze i opatrunkowe	35.901.26
	b) materjały gospodarcze	4.357.25
8.	Ruchomości	77.305.34
9.	Nieruchomości	153.253.89
10.	Niedobór	62.885.26
	Suma	550.109.82

STAN BIERNY.

1.	Zobowiązania (wierzyciele):	
	a) wydatki innych Kas Chorych i instytucji, poczynione na r-k kasy	8.084.20
	b) zobowiązania wobec dostawców, aptek, składów aptecznych i. t. p.)	10.365.05
	c) zaległe opłaty szpitalne, honorarja lekarskie i. t. p.	49.901.45
	d) zobowiązania wobec Okręg. Zw. Kas Chorych	10.317.04
2.	Długi kredytowe	83.037.15
3.	Sumy do zwrotu	1.799.71
4.	Fundusz amortyzacyjny	50.878.89
5.	Fundusz zapasowy:	
A.	Z odpisów przymusowych (10 % składek i kary) w myśl art. 89 ustawy z dnia 19.V 1920 r.	254,033,27
B.	Z nadwyżek bilansowych:	81.693,06
	Suma	550,109 82

Buchalter (—) **Maluszek.** Dyrektor (—) **Pleszczyński.** Przewodniczący Zarządu (—) **Grzecznarowski.**

Komisja Rewizyjna: **Woszczyński, Wilkoszewski, Chagowski, Kędzierski.**

Rachunek działalności za rok sprawozdawczy 1926.

WYDATKI.

	1. Świadczenia:	
A.	Zasiłki w chorobie	124.567.86
B.	Zasiłki połogowe	28.578.54
C.	Zasiłki pogrzebowe	27,149.72
D.	Zwroty gotówkowe:	
	zwroty z art. 23 ustawy z dn. 19/V-20 r. zasiłków zamist leczenia	3.252 42
E.	Pensje personelu leczniczego	
	a) lekarzy	203 887.88
	b) dentystów	16 842.26
	c) akuszerek	26.901.45
	d) felczerów	25.534.91
	e) pracowników ambul.	26.134.21
	f) kontrolerów	4 972.49
	g) ubezpiecz. person. leczn.	8 875 28
F.	Środki lecznicze i opatrunkowe	175.658.04
G.	Koszty leczenia w szpitalach i zakładach leczniczych	94.708.69
H.	Przewóz chorych i lekarzy	35.675.90
I.	Lokale ambulatoryjne: utrzymanie i konserwacja	25.340.82
	2. Koszty administracji:	
A.	Osobowe:	
	a) płace personelu biurowego	63.526.98
	b) ubezp. własnych pracowników	3.435.24
	c) koszty deleg. podróży, przejazd	601 85
B.	Rzeczowe	18.047 31
	3. Koszty ogólne:	
A.	Odszkodowanie członków władz Kasy	8.625.98
B.	Składki na Okręg. Zw. Kas Chorych	9.412.12
C.	Odsetki % % za długi kredytowe i hipoteczne	6.437.78
D.	Administracja własnych nieruchomości wydatki	10.574.38
E.	Różne wydatki	6.357.25
	4. Odpisy na fundusz amortyzacyjny	16.149.26
	5. Odpisy na fundusz zapasowy: w myśl art. 89 ust. z dn. 19.V-20 r. 10% od przyp. składek	97.764 49
	Suma	1.070.513.11

DOCHODY.

1.	Składki członkowskie	973.623.58
2.	Kary	402.13
3.	Odsetki:	
	a) od zaległych składek	13.124.79
	b) od [illegible]	328.31
	c) od papierów wartościowych	.20 —
4.	Zwroty kosztów świadczeń z art. 48 ustawy z dn. 19/V 1920 r.	14.289.27
5.	Czynsz za wynajem lokali w nieruchomościach własnych	5.839.77
6.	Niedobór	62.885 26
	Suma	1 070 513.11

Radom, dnia 18 marca 1927 r.

Buchalter (—) **Maluszek.** Dyrektor (—) **Pleszczyński.** Przewodniczący Zarządu (—) **Grzecznarowski.**

Komisja Rewizyjna: **Woszczyński, Wilkoszewski, Chagowski, Kędzierski.**

Redaktor i Wydawca CH M HERC

Odbito we własnej drukarni, Radom Szwarlikowska 20